

تەنگە تاو بوونى توركىيا لە ئيدليب

25-02-2020

نووسەرەگان

ناوەندى لىكۆلېنەوھى رووداو

كورتە : ئەو شەپھى كە رۆژى پېنجشەممە (۲۰ شوبات/۲۰۲۰) لە شارۆچكەى نىرەب (۸ كىلۆمەتر لە باشورى خۆرھەلاتى ئيدلب) روويدا، ئامازەپەكى روونبوو بۆ تەنگاويى سەربازى توركىيا لە باكوورى رۆژئاواى سووريا. دوای ئەوھى گروپە ئىسلامىيە توندپەھەگان بەھاوكارى راستەوخۆى توركىيا ھېرشىيان بۆ سەر شارۆچكەكە ئەنجامدا، ھىزى ئاسمانى رووسى دەستوھردانى كرد و شكستى بە ھېرشەكە ھىنا كە كوژراو و برىندارى لىكەوتەوھ. لە ناوېشىاندا دوو كوژراو و سى برىندار لە سوپاى توركىيا ھەبوون. ھەروھە چەندىن ئالىاتى سەربازىيى توركىيا تىكشكىندران.

به رابی

ئەو شەپەى كە رۇژى پېنجشەممە (۲۰ شوبات/۲۰۲۰) لە شارۆچكەى نیرەب (۸ كیلۆمەتر لە باشورى خۆرھەلاتى ئیدلب) روویدا، ئاماژەبەكى روونبوو بۆ تەنگاوی سەربازى توركيا لە باكوروى رۇژئاواى سووریا. دواى ئەوئى گروپە ئىسلامیە توندپەوهكان بەھاوكارى راستەوخۆى توركيا ھێرشیان بۆ سەر شارۆچكەكە ئەنجامدا، ھێزى ئاسمانى رووسى دەستووردانى كرد و شكستى بە ھێرشكە ھینا كە كوژراو و بریندارى لیکەوتەو. لە ناویشیاندا دوو كوژراو و سێ بریندار لە سوپای توركيا ھەبوون. ھەروەھا چەندین ئالیاتی سەربازى توركيا تێكشكێندران. ئەمە نامەبەكى روونى رووسیا بوو بۆ توركيا كە نابێتە تەماشاکەر لەبەرامبەرھەر ھێرشىكى توكيا بۆ سەر سوپای سووریا.

لەماوئى نزیكەى مانگێكدا لەدەستپێكردنى ھێرشكەكانى، سوپای سووریا بەھاوكارى رووسیا سێبەشى پارێزگای ئیدلب و تەواوى باشورورۇژئاواى پارێزگای ھەلبى كۆنترۆلكردوو. تەواوى رینگەى نۆدەولەتى M5 لەنیوان ھەلب و دیمەشق، ھەلب و لازقیەش بەشێكن لەو ناوچانەى كە سووریا كۆنترۆلى كردوونەتەو.

توركيا بەردەوامە لە كۆكردنەوئى ھێز لە ناوچەكانى باكوروى رۇژئاواى سووریا (لە پارێزگاکانى ھەلب و ئیدلب) كە بەپێى ھەندىك راپۆرت ۱۵ ھەزار سەربازى توركى بە ھەموو جۆرە چەكێكى قورس و پێشكەوتوو، بەسەر ۳۹ شوپن دابەشبوون. ئەمەش بریارى توركيا دەردەخات بۆ ئەنجامدانى ھێرش بۆ سەر سوپای سووریا. بەلام ئایا ئاسانە بۆ توركيا جەنگى سووریا بكات؟

شەرىكى توركيا جياواز لەوانەى رابردوو

ئەو سێ ئۆپەراسیۆنەى كە پېشتر توركيا لە سووریا ئەنجامیدوان بەناوى جیاجیاو (قەلغانى فورات لەناوچەكانى جەرابلوس و باب، چلە زەیتوون لە ناوچەى عەفرین، كانى ئاشتى لە سەرىكانى و گریسپى) بەھۆى گلۆبى سەوزو تىگەبشتن لەگەل رووسیا و رازیبوونى ئەمریکا بوو یان گلۆبى سەوز و تىگەبشتن لەگەل ئەمریکا و رازیبوونى رووسیا بوو. بەلام ھەر ئۆپەراسیۆنىكى سەربازى لە پارێزگاکانى ھەلب و ئیدلب نەك تەنھا دژى ئیرادەى رووسیە بەلكو ئەمە رووبەرووبونەوئى راستەوخۆى رووسیایە كە نەك تەنھا ئاسمانى ناوچەكەى بەدەستەوئەبە بەلكو راستەوخۆ سەرپەرشتى شەپەكانى سوپای سووریا دەكات. بەدلىیایبەوئە سووریا ئەم ھێرشە فراوانەى لە پارێزگاکانى ئیدلب و ھەلب نەدەكرد ئەگەر رووسیا بریارى نەداپە. لیدوانى بەرپرسانى رووسیاش تەئكید لەسەر ئەمە دەكاتەو. شاپانى ئاماژە پێكردنە ئەم ھێرشە سەربازىبەى سووریا-رووسیا دەبواپە لە سېپتەمبەرى ۲۰۱۸ ئەنجامبدرایە بەلام بە ھۆى رێككەوتنى سووچى لە ۱۷ سېپتەمبەرى ۲۰۱۸ لەنیوان پوتن و ئەردوغان، بەھۆى پېشنیارى ناوچەبەكى دامائراو لەچەك بەسنورى ۱۵-۲۰ كیلۆمەتر لەسەر ھێلى تەماس كە لە ۱۵ ئۆكتۆبەرى ۲۰۱۸ دەستپېكات، ئەنجامنەدرا. بەپێى رێككەوتنەكە دەبوو توركيا لە ۱۰ ئۆكتۆبەرى ۲۰۱۸ گرووپە جیھادىەكان بكاتە دەروەو و لەچەكە قورسەكان دایان بمالیت، یەكەكانى پۆلیسى رووسى و توركى چاودێرى ناوچەكە بكەن. پاشەكشەكردن بەھەموو ھێزە چەكدارەكان لەناوئاندا تەحریرى شام (بەرەى نوسرەى جاران) و كاركردن بۆ كۆكردنەوئى رینگەى ھاتووچۆى نیوان ھەلب و لازقیە لەرپى رینگەى M4، و نیوان ھەلب و ھەما لەرپى رینگەى نۆدەولەتى M5 پېش كۆتایى ۲۰۱۸ لەو چوارچۆبەدا رێككەوتنى لەسەر كرابوو. بەلام دواى تێپەربوونى دووسال ئەمە جیبەجینەبوو. بۆیە دەكریت ئەمە مەشروعیەتى دابئیت بە ھكومتى سووریا و رووسیا تا دەست بەم ئۆپەراسیۆنە بكەن. ئیستا توركيا واھەستدەكات رووسیا خیانەتى لێكردوو و دەبەوئیت دەستكەوتەكانى لېسېنئیتەو كە لە باكوروى رۇژئاواى سووریا لە بەرامبەر گۆرپنەوئى بە سێ ناوچەى ئارامى دیکە دەستى كەوتوو. ھێزەچەكدارەكانى ئۆپۆزسیۆنى سووریا لە ھەندىك ناوچە بەتایبەت لە شارى ستراتىژى ھەلب چوونە دەروەو. توركيا ترسى ھەبە كە سووریا و ئێران، سنورى رێككەوتنى سووچى تێپەربوون و بەردوام بن لە ئۆپەراسیۆنە سەربازىبەكان بۆ گرتنەوئى ھەموو ئەوناوچانەى كە لەژێر دەستى ھێزەكانى سەربەتوركیان. بۆیە توركيا داوا لە رووسیا دەكات كە ئێران و سووریا بوەستېنئیت یان رینگە لە توركيا نەگرتیت بۆ ئەوئى بیانوەستېنئیت. بەلام ھەرچۆنێك بئیت تەدەخولى راستەوخۆى توركيا لە ئۆپەراسیۆنىكى سەربازى راستەوخۆ لە دژى سوپای سووریا، دەرخاتە شەرىكى راستەوخۆوئە لەگەل رووسیا كە ناتوانئیت دەستبەردارى بالادەستى خۆى بە سەر سووریا بئیت. ئەمەش دەبێتە ھەرەشە بۆ سەر ھەموو ئەو تىگەبشتنەئى كە لەگەل رووسیا ھەبەتى. لەناویشیاندا تىگەبشتنەكان سەبارەت بە ناوچەكانى رۇژھەلاتى فورات و عەفرین و ناوچەكانى دیکە لە باكوروى سووریا. بەبى مسۆگەرکردنى سەرکەوتنى مەیدانى لەم

رووبەروبوئەوئەبەدا، بەتایبەت كۆنترۆلى رووسيا بەسەر ئاسمانى سووریاوئە دەبېتە ھۆى ئەوئەى كە رووسيا زياتر ئۆپزسىۋنى سوورىي سەربەتورکيا پەراوئز بخت و ئۆپزسىۋنى دىكەى دوور لە تورکيا بەھىزبكات لەوانەش ھىزەكانى سووریاى دىموكرات كە تورکيا لە سووریا بە تاكە دوژمنى سەرەكى خۆى دەيزانىت. دواترىش دەبېتە ھۆى پەراوئزخستنى رۆلى تورکيا لە چارەسەرى كېشەى سووریا و كەمكردنەوئەى رۆلەكەى لەدوای قۇناغى چارەسەرى. ئەم پىشھاتانە دەبنە ھۆى ئەوئەى تورکيا بىرلەوئەبكاتەوئە بگەپتەوئە باوئەشى ئەمريكا بەلام، گەرئەوئەى تورکيا بۇ ئەمريكا لەم حالەتەدا لە مەوقىعەىكى لاوازەوئەى. سەيربوو كاتىك تورکيا داوای لە ئەمريكا كەرد سىستىمى پاترىۋت لەسەر سنورى سووریا دابنىت كە دەزانىت ئەمريكا ئەمە رەتدەكاتەوئە مەگەر لانىكەم تورکيا ھىنانى سىستەمىS400 ھەلبوئەشىنئەتەوئە و پارچەكانى بكاتە سكراب و بىخاتە مەخزەنەكانەوئە.

بەنابردنى تورکيا بۇ ناتۆ

زۆرىك لە شارەزاىان پىيانوئە تورکيا داوای پىشتگىرى ناتۆ دەكات ئەگەر رووبەروبوئەوئەى فراوان لە باكورى رۆژئاوای سووریا روویداو رووسياش بوو بە بەشىك لە شەر. لەوئەتەدا تورکيا داوای ئەكتىفكردنى ماددەى 5ى پەيمانى ناتۆ دەكات. بەلام زۆرىك لە تورکيا پىيانوئەى كە تەدەخولى سەربازى راستەوخۆى ناتۆ رووبدات. ھىچ يەككە لە ئەندامانى ناتۆ وەكو دوژمنىكى ستراتىژى سەيرى رووسيا ناكەن. جگە لەوئەش، پىيانوئەى تورکيا رووبەرووى پەلاماردان بوئەتەوئە تا ھاوپەيمانەكانى تەدەخول بكەن بەلكو، تورکيا ھىرشى كەردۆتە سەر دەولەتلكە كە ئەندامى نەتەوئەىبەكگرتوئەوئەكانە و خاوئەن سەرورەى. ھەرئەوئە پال تەحرىرى شام (بەرەى نوسرەى جارائ) كە لە ۳۱ ئايارى ۲۰۱۳ لەلايەن ئەنجومەنى ئاسايشى نئودەولەتى كە وەكو رىكخراوئەىكى تىرۆرىستى ناسىنراوئە. تەنانت پىناچىت ئەمريكا كە تورکيا پىشتى پىدەبەستىت بچىتە ناكۆكى چەكدارىبەوئە لەگەل رووسيا. ئەوئەى چاوپەيدەكرىت ئەمريكا فشارى زياتر لە رووسيا بكات كە نەرمى زياتر پىشانىدات لە چارەسەرى سىياسى كېشەى سووریادا. بەتایبەتئەش تىگەبىشتنى ئەمريكى-رووسى لەسەر ئاستى دايارىكراو لەسووریا ھەى. بە لەبەرچاوكرتنى قەبارەى ئەوئەول وئەنازولانەى تورکيا پىشكەشى رووسياى كەردوئە بۇ دوورخستتەوئەى دەرئەنجامەكانى خستتەخوارەى فرۆكەى رووسى لە ۲۴ى نۆفەمبەرى ۲۰۱۵، لەوئەتەدەگەىن كە قورسە بۆتورکيا لە سووریا رووبەرووى رووسيا بېتەوئە. لەبەردەم ئەم دەرھاوئەبىشتانەدا ئەردوغان ناچار دەبىت ملكەچ بىت بۆ حساباتىكى نوئ لەگەل پوتن وەك لەوئەى لەسەرخاكى سووریادا بەر لىدانىكى كوشندە بگەوئەت.

مەترسى لەيەكگەبىشتنى نوئى تورکيا-رووسيا لەسەر حسابى كورد

كاتىك قسە لەسەر ئەگەرى تەسفىەى حسابى نئوان تورکيا و رووسيا دەكرىت لەبەرھۆكارى لۆژىكى ئەوئە دېتە خەيالمان كە دەكرىت ئەمە لەسەر حسابى كورد بىت لە ناوچەكانى رۆژھەلاتى فورات. رووسيا لەوئەتەدەگات كە ئامانجى سەرەكى تورکيا ناوچەكانى رۆژھەلاتى فورات و كۆتايھىنانە بە ئىدارەى خۆسەرى و ھىزەكانى سووریاى دىموكرات. بوونى ھىزى زياترى تورکيا بە تەنسىق لەگەل رووسيا، دەبېتە ھۆى لاوازبوونى زياترى نفوزى ئەمريكا لەو ناوچانەدا و رەنگە بېتە ھۆى تىكچوونى زياترى پىوئەندىكانى ئەمريكا و تورکيا. ئەمە دەبېتە ھۆى كەمكردنەوئەى ئەگەرى دووركەوتنەوئەى تورکيا لە رووسيا و نىكبوونەوئەى لە ئەمريكا. ھەرئەوئە دەبېتە ھۆى فشارى زياتر لەسەر ھىزەكانى سووریاى دىموكرات و ئىدارەى خۆسەرى بۇ ئەوئەى بەمەرجهكانى رووسيا-سووریا رازىبەن لە چارسەرکردنى مەلەفى ناوچەكەدا. لەراستىشدا زانبارى ھەى كە رووسيا لەگفتوگۆكانىدا لەگەل تورکيا ئامادەى پىشانداوئە بۇ گفتوگۆكەردنى جۆرىك لە يەكگەبىشتن سەبارەت بە كۆبانى، عەىن عىساو ناوچەكانى دەوربەرى تەلئەمر. لە كاتىكدا كە تورکيا تەركىزى لەسەر ناوچەى دىرىك و خۆرھەلاتى قامىشلۆىە بۇ ئەوئەى بگات بە كىلگە نەوتىەكان و برىنى پەيوئەندى نئوان رۆژئاوا و باشورى كوردستان و گەماروئەىان بدات، بەلام رووسيا بە لاىەنى توركى راگەياندوئەوئە كە ئەم ناوچەى لەژىر نفوزى ئەمريكىداىە و ناكرىت برىارى لەبارەوئە بدات.